

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. III. & V. - An voluptas, honor, diuitiarum affluentia, aut virtim, sit
beatitudo?

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

men difficilimum morum philosophiam audire, id est,
sequi, eiusdemq; praeceptis obtemperare.

Opp.

Ante periodum iuventutis acquiri potest felicitas,
qua est finis huius scientiae. ergo iuuenis est idoneus
auditor: antecedens probatur, quia docet philoso-
phus quemlibet posse beatum effici.

Resp.

Si circuitum etatis spectes, non negamus, quin iu-
uenis possit esse beatus, sed quia rarissime sibi constat
haec aetas, in textu hoc ipsum illi negatur.

CAP. IIII. & V.

*Quae voluptas, honor, diuitiarum affluentia,
aut virtus, sit beatitudo?*

TAedium vel potius infinitum esset,
omnes omnium de beatitudine sen-
tentias ac opiniones hic percensere.
Nam recte Aristot. curare quod quis-
que loquatur dementis esset: Pyrrho o-
mnino felicitatem sustulit: Porcus ille
Aristippus voluptatem esse putauit: di-
uitias Croesus & Midas pro summo bono
habuerunt. Periander honorem, Socra-
tes scientiam: ideam Plato, Zeno virtutem
Dion prudentiam, sapientiam Bias, usum
& acti-

Multiplex
opinio de
felicitate.

& actionē virtutis noster Aristoteles posuit. Quid multis? quot homines, tot capita & sententię. Nam egri in sanitate, in libertate oppressi, imbecilles in viribus, in honoribus ignobiles, scopū & portum humanę vitę esse somniamus. Quędam ergo principium philosophorū ex turba & sylua omnium sententię de beatitudine hoc loco refutantur, quarum prima est, quod voluptas, secūda quod honor, tertia quod diuitię, quarta quod virtus pro summo bono haberetur. De prima quid dicam? est vox pecudis non hominis: qui enim fieri potest, vt Sardana palus omnium libidinum ac voluptatum charybdis felix euadat? si enim voluptas sit nihil aliud quā esca serpentis, quā cicutā virtutis, quā spuma & sperma veneris, quā sentina, & (vt loquitur orator) tæda omnium turpitudinis, si sit, vt concludam cum philosopho, communis quasi pestis nobis cum beluis; qui fieri potest, vt sit proprius finis ac summum bonum hominis? sperne ergo voluptates: nocet enim empta dolore voluptas. De secunda opinione non est quod multis disputem.

Nam

Quot capita, tot sensus.

Quatuor primarię opiniones de vltimo fine refutantur.

I.

Voluptas cur non sit summum bonum.

Descriptio fœdę voluptatis.

²
Honor non
est summum
bonum.
Lubrica est
scala fortu-
nae.

Nam quamuis sit ambitiosa hæc ætas mundi, tamen Cæsar cū pompa, Alexāder cū sceptro cecidit: rectè ille, regnabo regno, regnaui, sum sine regno: lubrica est scala fortunæ, & comes regni semper inuidia est, quo altiùs scandis eo grauiùs cadis. Nām

Icarus Icarij nomina fecit aquis.

³
Diuitiæ non
sunt summū
bonum.

Honor inquit philosophus est in honorante, at felicitas est in ipso beato, non est ergo honor beatitudo. Tertia opinio perniciē Midę peperit, nam impetrato vt quicquid tangeret in aurum mutaretūr, fame tandem exēsus perijt miserimè. Ista iam siti pecuniarum æstuant & laborant plurimi, qui aureum Nilum nocte somniantes, pro auro & argēto quæ sunt nihil aliud, quàm naturæ stercora, in omnem scopulum rapiuntur: sapienter Ouidius:

Itum est in viscera terra. &c.

Rationes cur
diuitiæ non
sint beatitu-
do.

Vnoverbo sic ago: diuitiæ sūt bona fortunæ, in diuirijs nulla est cōstantia cū diuitijs malè vti possimus; multis perniciē, omnib. penè periculum creant diuitiæ, ergo in eis nō est beatitudo. Quarta opinio

nio

nio grauius est, nam Stoicorū est: nempe ⁴ Virtus nō est
 quōd virtus sit summū bonū hominis; summū bonū
 Nescio sanē in quā lancē pondus ratio-
 nis iniiciam, dicā tamen cum Aristotele,
 quod amicus sit Zeno, qui virtutē: amicus
 Plato, qui deam: magis autem amica ve-
 ritas, quæ perpetuam virtutis actionem
 pro felicitate humana accipit. Nam etsi
 virtus sit pretiosior auro, etsi virtus sola
 post funera viuat, tamen si illam in habi-
tu non in actu si in quiete non in motu,
si deniq; in sinu nō in manu teneas,
 tē vt parum prodest alijs ad exemplum.
 ita sibi deest ad nomen beatitudinis au-
 cupandum. Dum ergo aliud sit virtus, a-
 liud actio virtutis, illam vt mediū, hanc
 vt præmiū: illam vt radicem & causam,
 hanc vt fructum & finem ponimus.

Voluptas quid?

Voluptas est naturalis & insidiosa affe-
 ctio animi, orta vel ex memoria, vel ex
 præsentia, vel expectatione veri aut ap-
 parentis boni, qua delectantur sensus,
 diffunduntur spiritus, demulcetur appe-
 titus, cui vt ait Arist. difficilius est resiste-
 re quàm furori.

Volu-

Voluptas } Quia est naturalis affectio.
 non est } Quia est communis homini & beluæ.
 felicitas. } Quia potius ad malum, quàm ad bonum
 incitat.
 } Quia sæpius corrumpit, quàm conseruat.

Honor quid?

Honor quid? Honor est debita reuerentia tributa alicui in testimonium virtutis, aut summæ dignitatis.

Honor non est felicitas, } Propter incertitudinem eiusdem,
 } cum sit bonum fluens & externum.
 } Propter periculum, quod sæpè ex
 } eo contingit.
 } Propter relationem ad aliud bonum,
 } quod per se expetit.

Honor est per essentiam & subiectiuè in honorante, est autem per causam & obiectiuè in honorato.

Diuitiæ.

Diuitiæ quid? Diuitiæ sunt externa bona labore parata, timore conseruata, dolore perdita, quæ in bonis ornamenta virtutis, in malis instrumenta sceleris esse possunt.

Non sunt felicitas. } Diuitiæ non } Quia fluunt & ressuunt,
 sunt felicitas. } sunt felicitas. } Quia bonis & malis competunt.
 } Quia plures ad perniciem, quam ad
 } virtutem rapiunt.

Virtus quid?

Virtus quid? Virtus est habitus voluntarius & electiuus,

Etius, in mediocritate positus, prout prudēs praescribit agēdi circumstantias.

Virtus non est felicitas. Quia eius est essentia nempe habitus in dormiente esse potest, id est, in nihil agente: at felicitas sic inesse non potest. Quia virtus expetitur propter actionē eiusdem, quae actio beatitudo dicitur.

Generalis distinctio, quā ostenditur, quod bona externa non sunt felicitas.

Probatur, quod bona externa non possunt esse beatitudo. Ratione possessionis, quia proprietate nostra dici non possunt. Ratione requisitionis, quia per iusta media semper non requiruntur, saepe enim per vim & fraudem comparantur. Ratione dependentiae, quia ad alia semper referuntur. Ratione insufficientiae, quia appetitus illis non clauditur: Iuxta illud: Crescit amor nūmi quantū ipsa pecunia crescit.

Non est felicitas.

Opp.

Omne bonum, quod propter se & non propter aliud expetitur, est summum bonum, sed voluptas tale est, ergo est summum bonum. Maior est Aristot. in textu Minor est in cap. 8. lib. 1. Rhetorices.

Resp.

Duo spectantur in homine. Ratio seu intellectus, & sic dirigitur ad virtutis actionē, quae est vera beatitudo. Affectio seu appetitus & sic rapitur saepe ad voluptatem, quae vltimum bonū dicitur inter affectus, de quibus illic agit Aristot.

Distinctio Thomae, Bona externa non sunt beatitudo.

Opp.

Opp.

Id summum bonum est quod summam delectationem habet quodq; omnes appetunt, sed voluptas summam habet delectationem eandem omnes & singuli appetunt: ergo est summum bonum. Prima pars maioris est Aristot. 10. cap. lib. 1. vbi docet quod felicitas sit quiddam maximè delectabile & amœnum: secunda pars est in definitio: ne vltimi finis. Prima pars minoris probatur, quia nihil est delectabilius quam voluptas, quae est essentialiter delectatio. Secunda pars constat, quia sapientes & ignari omniq; conditionis homines voluptatem sitiunt.

Resp.

Voluptas non est essentialiter delectatio, sed causa delectationis quae à sapiente non vt finis, sed vt bonum concomitans exoptatur, est enim bonū efficiens felicitatis vt virtus, bonum adiuuans vt fortuna, bonū concomitans vt voluptas, bonum terminans appetitum, vt ipsa beatitudo, quae sola propter se & vi sua expetitur.

Bonum quadrifariam dicitur.

Opp.

Honor est finis ciuiliū vitæ, vt habetur in hoc 5. cap. ergo est felicitas.

Resp.

Finis in textu illo pro premio capitur.

Finis aliquādo pro premio capitur.

Opp.

Omne proprium inest suo obiecto, sed honor est propriū felicitatis, ergo inhaeret felicitati: & proinde falsum est quod in textu habetur, nepe quod honor sit in honorāte

non in felici. Maior est regula dialectica, minor est in
1. cap. lib. 1. Ethico.

Resp.

Honor acci- pitur bifa- riam, vel pro	}	Applausu externo, & sic est in ho-	Honor du- plex.
		norante.	
	}	Affectu interno felicitis, & sic est in	
		honorato.	

Opp.

Id magis videtur esse felicitas quod secundum essen-
tiam mutari aut impediri non potest, quàm quod pos-
sit, sed virtus neque mutari quoad essentiam, nec impe-
diri potest (actio verò virtutis potest) ergo virtus magis
videtur felicitas esse, quàm actio virtutis. maior cõstat,
quia felicitas debet esse perpetuum, constans & incom-
mutabile bonũ. Minor probatur, quia etsi virtus quoad
actum & existentiam mutatur, quoad habitum & ef-
sentiam tamen mutari non potest, & sic intelligitur
philosophus in 2. Ethic. vbi docet virtutem esse medium
quoad nos.

Opp.

Actio du- plex vir- tutis.	}	Transiens, qua mutari & impediri potest sublatiis obiectis, quibus vt medijs vritur, & talis actio non est felicitas,
		Immanens, qua est firma, perfecta & immutabilis bene operandi intentio seu meditatio, & talis nec impediri nec mu- tari potest.

Resp.

Bonum quod per se sufficit est felicitas, sed virtus est
E bonum

bonum quod per se sufficit, ergo est felicitas. Maior est Aristot. in 1. lib. Ethic. Minor constat lib. 2. cap. 7. ubi virtus per se expeti dicitur, adeoque hominem perficere, quicquid enim per se perficit, illud sufficere videtur.

Resp.

Virtus in A-
ctu.
Habitu.

Cum dicit Arist. virtutem perficere hominem eundemq; optimum reddere; intelligit virtutem in actu, non in habitu constitutam. Actus vero virtutis duplex est, aut externus per obiectum, aut internus per consilium, patientiam, & similia, quae semper felicem esse declarant, et si nullum externum opus sequatur.

Opp.

Bono nil melius, teste philosopho, in 3. Topi. or. sed virtus est bonum, ergo virtute nil melius est, & ex consequenti felicitas non est bonum melius.

Resp.

Bono nil me-
lius quoad
essentiam.

Respondet Boëtius quod bono perfecto nil melius sit quoad essentiam, potest tamen aliquid esse melius bono quoad existentiam. Quare etsi concedit ille felicitatem non esse essentialiter bonum melius virtute; est tamen contingentem melius, quia magis perficit subiectum. Si veritas quod felicitas sit etiam essentialiter bonum, facit id quod est in genere boni, sed non in relatione subiecti. Nam virtus & felicitas subiectum, ut accidentia respiciunt.

CAP.